

Šešioliktoji pažangos ataskaita dėl ES kovos su neteisėtu šaulių ir lengvųjų ginklų bei jų šaudmenų kaupimu ir prekyba jais strategijos įgyvendinimo – (2013/II)

(2014/C 178/03)

I. ĮVADAS

Šešioliktojoje pažangos ataskaitoje dėl ES kovos su neteisėtu šaulių ir lengvųjų ginklų bei jų šaudmenų kaupimu ir prekyba jais strategijos įgyvendinimo nagrinėjama ES veikla 2013 m. antrąjį pusmetį (2013 m. liepos 1 d.–2013 m. gruodžio 31 d.). Ataskaitą parengė EIVT Masinio naikinimo ginklų, įprastinių ginklų ir kosmoso padalinys, bendradarbiaudamas su kitomis atitinkamomis EIVT ir Europos Komisijos tarnybomis. Ataskaitiniu laikotarpiu ES visuose daugiašaliuose forumuose bei vesdama politinį dialogą su trečiosiomis šalimis pagal atitinkamus tarptautinius dokumentus, pavyzdžiui, Jungtinių Tautų veiksmų programą dėl neteisėtos prekybos šaulių ir lengvaisiais ginklais visais jos aspektais prevencijos, kovos su ja ir jos panaikinimo ir Tarptautinį dokumentą, įgalinantį valstybes laiku ir patikimai identifikuoti ir susekti neteisėtus šaulių ir lengvuosius ginklus, toliau propagavo klausimus, susijusius su šaulių ir lengvaisiais ginklais (ŠLG) bei šaudmenimis. 2013 m. priėmus Sutartį dėl prekybos ginklais (SPG) žadama papildyti ir sustiprinti darbą, vykdomą pagal kitus JT dokumentus, pavyzdžiui, veiksmų programą ir Šaunamųjų ginklų protokolą. Šaulių ir lengvuosius ginklus įtraukus į SPG taikymo sritį atsiranda teisiškai privalomų įpareigojimų ir naujų normų dėl ŠLG legalaus perdavimo reglamentavimo; tai toliau mažins riziką, kad ŠLG bus nukreipti į nelegalią rinką. Be to, tuo laikotarpiu ES toliau įgyvendino įvairaus pobūdžio projektus, skirtus kovai su neteisėta prekyba ŠLG ir šaudmenimis bei pertekliniu jų kaupimu ar jų prevencijai, ir priėmė naujus Tarybos sprendimus dėl papildomų iniciatyvų siekiant šių tikslų.

II. ES ŠLG STRATEGIJOJE PATEIKTO VEIKSMŲ PLANO ĮGYVENDINIMAS

II.1. Veiksmingas daugiašalis bendradarbiavimas siekiant sukurti pasaulinius, regioninius ir nacionalinius mechanizmus, skirtus kovai su ŠLG bei jų šaudmenų tiekimu ir destabilizuojančiu plitimu

a) JT Generalinės Asamblėjos 68-os sesijos Pirmasis komitetas

2013 m. sesijoje JT Generalinės Asamblėjos Pirmasis komitetas suteikė galimybę ES paremti veiksmingą ir visišką antrosios veiksmų programos dėl neteisėtos prekybos šaulių ir lengvaisiais ginklais (ŠLG) peržiūros konferencijos rezultatų dokumento įgyvendinimą ir Sutarties dėl prekybos ginklais greitą įsigaliojimą, visuotinį taikymą ir visišką įgyvendinimą. Buvo priimtos kelios rezolucijos, kuriose, be kita ko, numatyta įgyvendinti JT veiksmų programą. Sutartis dėl prekybos ginklais (SPG) tapo vienu iš labiausiai ginčytinų klausimų svarstant daugelį rezolucijų: griežtos formuluotės, kuriomis buvo remiama SPG ir jos greitas įsigaliojimas, sukėlė energingus debatus. ES bei ES valstybės narės kartu su kitomis delegacijomis pareiškė labai remiančios Sutartį ir nurodė šiuo tikslu ketinančios įtraukti aiškias nuorodas į atitinkamus rezolucijų projektus. Šios pastangos susidūrė su griežtu kai kurių atstovų prieštaravimu ir daugeliu atvejų galutinis rezolucijų tekstas buvo suformuluotas nuosaukiau.

Rezolucijos „Pagalba valstybėms, siekiant pažaboti neteisėtą prekybą šaulių ir lengvaisiais ginklais ir užtikrinti jų surinkimą“ (Malis), „Neteisėta prekyba šaulių ir lengvaisiais ginklais visais jos aspektais“ (Kolumbija) ir „Problemos, kurias kelia įprastinių šaudmenų perteklinių atsargų kaupimas“ (Vokietija ir Prancūzija) buvo priimtos be balsavimo (prieš tai vyko plačios diskusijos ir konsultacijos dėl jų (taip pat ES viduje), kadangi į jas įtrauktos SPG formuluotės). Visos ES valstybės narės, laikydamosi ankstesnių metų praktikos, bendrai parėmė šias rezolucijas. Prieš imantis veiksmų dėl rezolucijų dėl įprastinių ginklų Europos Sąjunga pateikė aiškinamąjį bendrąjį pareiškimą ir pabrėžė teikianti didelę svarbą SPG ir pirmajai Saugumo Tarybos rezolucijai 2117 dėl šaulių ir lengvųjų ginklų. Ji taip pat pabrėžė pasekmes žmogaus teisių ir humanitarinėje srityje bei poveikį smurtui prieš moteris ir vaikus, taip pat akcentavo rezoluciją dėl moterų, nusiginklavimo ir ginklų kontrolės, kurią pateikė jos rėmėjai, nevesdami išankstinių konsultacijų. Pareiškimą parėmė 25 trečiosios šalys.

Kai kurie atstovai ginčijo rezoliucijas „Ginklavimosi skaidrumas“ ir „Ginklų, karinės įrangos ir dvejojo naudojimo prekių bei technologijų perdavimo srities nacionalinės teisės aktai“ (Nyderlandai), kuriose pateiktos griežtos formuluotės, kuriomis palaikoma SPG; galiausiai jos buvo priimtose: pirmoji rezoliucija priimta 145 balsais už (prieš nebalsavo niekas, 28 susilaikė), o antroji rezoliucija – 171 balsu už (niekas nebalsavo prieš ir 4 susilaikė).

Atskira rezoliucija dėl Sutarties dėl prekybos ginklais buvo priimta 141 balsu už, prieš nebalsavo niekas, o 28 susilaikė.

Kadangi SPG ES teikia itin didelę svarbą, išžanginėje sesijoje, kuriai pirmininkavo baigiamosios SPG skirtos JT konferencijos pirmininkas, ES pateikė pastabų ir klausimų.

Pirmojo komiteto sesijos metu ES taip pat dalyvavo neformaliame susitikime dėl veiksmų programos dėl ŠLG penktojo kas dvejus metus vykstančio valstybių susitikimo ir pakartojo ES prioritetus rengiantis 2014 m. birželio 16–20 d. įvyksiančiam susitikimui.

- b) 2001 m. JT veiksmų programos dėl neteisėtos prekybos šaulių ir lengvaisiais ginklais visais jos aspektais prevencijos, kovos su ja ir jos panaikinimo įgyvendinimas

ES aktyviai dalyvavo visuose **neoficialių konsultacijų rengiantis penktajam kas dvejus metus vykstančiam valstybių susitikimui, skirtam veiksmų programos įgyvendinimo klausimams nagrinėti, (Penktasis kas dvejus metus vykstantis valstybių susitikimas, 2014 m. birželio 16–20 d., Niujorkas)** raunduose; tai bus kitas didelio masto JT susitikimas ŠLG klausimais įgyvendinant veiksmų programą po antrosios peržiūros konferencijos, vykusios 2012 m. rugpjūčio– rugsėjo mėn. Šiose konsultacijose ir atsižvelgdama į esminius rezultatų dokumentus, kurie antrosios peržiūros konferencijoje buvo priimti bendru sutarimu, ES ragino vesti tikslines diskusijas apie taikos paramos operacijų ir kitų susijusių subjektų patirtį ir teikiamas galimybes siekiant sekti neteisėtus ŠLG zonose, kuriose vyksta arba vyko konfliktai. ES yra įsitikinusi, kad konfliktų zonose vykdant aktyvesnę ir sistemingesnę ginklų sekimą galima labai prisidėti siekiant pagerinti mūsų kovos su neteisėta prekyba ŠLG ir jų nukreipimu leidimo neturintiems galutiniams naudotojams pajėgumus, pavyzdžiui, gerinant mūsų žinias apie nukreipimo kanalus, dingimą iš nepakankamai apsaugotų atsargų ar kontrabandos kelius. Be to, ES yra įsitikinusi, kad Penktasis kas dvejus metus vykstantis valstybių susitikimas galėtų labai prisidėti prie kovos su neteisėta prekyba ŠLG išnagrinėdamas galimybes ir problemas, kurios kyla dėl naujausių ŠLG gamybos, technologijų ir projektavimo pokyčių, siekiant veiksmingai žymėti, sekti ir saugoti ŠLG ir tvarkyti jų apskaitą. Kitos svarbios temos Penktajame kas dvejus metus vykstančiame valstybių susitikime, ES nuomone, yra atsargų saugumas ir veiksmingas tarptautinis bendradarbiavimas bei pagalba.

Siekiant papildyti ES politines pastangas JT lygiu sistemingesnio ŠLG sekimo zonose, kuriose vyksta arba vyko konfliktai, propagavimo srityje konkrečiu projektu, skirtu praktiškai pagerinti tarptautinės bendruomenės stebėsenos pajėgumus šioje srityje ir suteikti atitinkamos informacijos ateityje formuojant ir įgyvendinant labiau įrodymais grindžiamas strategijas bei projektus, skirtus kovai su neteisėtu ŠLG plitimu ir nukreipimu, **2013 m. lapkričio 25 d. buvo priimtas Tarybos sprendimas 2013/698/BUSP, kuriuo sukurtas prieinamas ir vartotojams patogus visuotinis ataskaitų dėl ŠLG bei kitų neteisėtų įprastinių ginklų ir šaudmenų teikimo mechanizmas (iTrace), siekiant sumažinti neteisėtos prekybos jais riziką** (1).

Šia sistema siekiama sekti neteisėtus ŠLG ir kitus neteisėtus įprastinius ginklus bei šaudmenis, fiksuoti konkrečias ginklų rūšis, tiekėjus, perdavimo kryptis ir neteisėtus gavėjus. *iTrace* mechanizmas yra sutelktas į nuo konflikto nukentėjusius regionus ir jam teikiama informacija, gauta vykdant tyrimus vietoje, taip pat jau turimi su politika susiję dokumentai apie ŠLG bei kitų įprastinių ginklų ir šaudmenų perdavimą; *iTrace* turėtų būti pirmasis pasaulinis mechanizmas, skirtas sistemingai neteisėtos prekybos ginklais stebėsenai. Taikant šį mechanizmą taip pat siekiama padėti stebėti SPG įgyvendinimą, teikti išsamią informaciją, padėsiančią rengti SPG įgyvendinimo peržiūras ir stiprinti nacionalinių Vyriausybių pajėgumus numatyti sprendimų dėl ginklų eksporto licencijų išdavimo poveikį.

Ataskaitiniu laikotarpiu buvo pradėta kurti sistema ir pradėta vykdyti keletą tyrimų vietoje siekiant įkelti į *iTrace* tikrąsias duomenis. Iš pradžių daugiausia dėmesio skiriama Užsachario Afrikai (įskaitant Centrinės Afrikos Respubliką, Libiją ir Pietų Sudaną), tačiau tikimasi, kad 2014–2015 m. tyrimų mastas bus išplėstas ir apims Artimuosius Rytus ir, galbūt, Pietų Ameriką ir Rytų Aziją. Įgyvendinimą vykdomas subjektas „Conflict Armarment Research Ltd.“ (CAR) pradės *iTrace* veiklą 2014 m. birželio mėn. Niujorke įvyksiančiame Penktajame kas dvejus metus vykstančiame valstybių susitikime.

(1) <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:320:0034:0042:LT:PDF>

Igyvendinant Tarybos sprendimą, kuriuo remiama JT Nusiginklavimo reikalų biuro veikla įgyvendinant veiksmų programą (2011 m. liepos 18 d. Tarybos sprendimas 2011/428/BUSP)⁽¹⁾, atlikus remiamos veiklos įgyvendinimo laikotarpio vidurio vertinimą buvo nustatyti šie konkretūs rezultatai: pasaulio lygiu, surengus keletą regioninių praktinių seminarų veiksmų programos tema Azijos, Afrikos, Lotynų Amerikos ir Karibų regiono valstybėms padarytas didelis poveikis 2012 m. veiksmų programos antrajai peržiūros konferencijai. Dalyvaujančios valstybės pateikė atsiliepimų, kad regioniniai praktiniai seminarai labai padidino jų žinias ir informuotumą apie ŠLG klausimus pagal veiksmų programą rengiantis 2012 m. veiksmų programos antrajai peržiūros konferencijai. Šiuose regioniniuose susitikimuose buvo susitarta dėl konkrečių rezultatų dokumentų, kuriuose nurodyti regioniniai ir subregioniniai prioritetiniai klausimai ŠLG srityje. Be to, dedant strategines pastangas užtikrinti, kad kiekvienos dalyvaujančios šalies vienas atstovas iš sostinės ir vienas atstovas iš nuolatinės atstovybės JT dalyvautų regioniniuose susitikimuose, buvo sudarytos palankesnės sąlygos sustiprinti įvairių nacionalinių subjektų koordinavimo veiklą ŠLG klausimu. Galiausiai, pagal veiksmų programos paramos įgyvendinimui sistemą sėkmingai baigtas kurti ataskaitų teikimo internetu šablonas, skirtas veiksmų programos įgyvendinimo nacionalinių ataskaitų teikimui supaprastinti.

2013 m. liepos 1 d.–gruodžio 31 d. laikotarpiu vykdytas darbas pasaulio mastu ŠLG klausimais ir darbas 2012 m. antrojoje peržiūros konferencijoje taip pat virto konkrečiu pajėgumų kūrimo darbu atskirose trečiojoje šalyse. Tarptautinio sekimo dokumento klausimu buvo suteikta parama galimiems naudos gavėjams – Burkina Fasui, Nigeriui ir Siera Leonei – šioms valstybėms rengiantis priimti ginklų žymėjimo techniką siekiant užtikrinti, kad jos galėtų pradėti žymėti valstybės turimus ginklus ir tvarkyti jų apskaitą laikantis pagal Tarptautinį susekimo dokumentą reikalaujamų standartų. Nacionalinių ženklinimo, apskaitos ir susekimo programų planavimo ir įgyvendinimo gairių projektas taip pat buvo pateiktas Vakarų Afrikos valstybėms, kad jos galėtų įnešti savo indėlį siekiant užtikrinti nacionalinį pritarimą ir remti veiksmingos bei tvarios ginklų ženklinimo praktikos diegimą. 2014 m. numatyta vykdyti, be kita ko, šią veiklą: skirti ženklinimo techniką trims valstybėms, kurios yra naudos gavėjos, šioms trims šalims rengti mokymus apie technikos naudojimą vietoje ir surengti regioninį instruktorių mokymo praktinį seminarą.

Ataskaitiniu laikotarpiu taip pat buvo sukurti vietos šaudmenų atsargų valdymo pajėgumai. Kartu su Lotynų Amerikos taikos palaikymo mokymo centrų asociacija (ALCOPAZ) vykdoma aktyvi informuotumo didinimo ir užbaigtų JT SAFERGuard Tarptautinių techninių gairių dėl šaudmenų (IATG) bei jų internetinio įgyvendinimo paramos priemonių rinkinio (<http://www.un.org/disarmament/un-safeguard/>) platinimo veikla.

Atsižvelgdama į tai ALCOPAZ priėmė sprendimą vykdant taikos palaikymo veiklą taikyti IATG. Be to, Brazilijos nacionalinės valdžios institucijos išpareigojo į portugalų kalbą išversti 700 puslapių apimties IATG. Afrikos šalyse taip pat pradėtas informuotumo didinimo veiklos pradinis etapas. Regioniniame Arabų Valstybių Lygos narių susitikime, skirtame aptarti 2012 m. veiksmų programos antrosios peržiūros konferencijos poveikį (2013 m. birželio 10–11 d., Kairas), keletas Arabų Valstybių Lygos narių pareiškė pasirengę būti apmokyti šaudmenų valdymo srityje ir palankiai įvertino tai, kad įgyvendinant veiklą pagal Tarybos sprendimą IATG buvo išverstos į arabų kalbą. 2014 m. Lotynų Amerikoje ir Afrikoje vyks aukštesnio lygio mokymas IATG klausimais, o trims Lotynų Amerikos ir trims Afrikos šalims numatyta skirti patarėjus vietoje IATG klausimais.

c) *Sutartis dėl prekybos ginklais*

ES labai palankiai vertina, kad 2013 m. buvo sėkmingai priimta Sutartis dėl prekybos ginklais (SPG), ir yra tvirtai įsitikinusi, kad plačiai ir efektyviai įgyvendinant SPG ji gali padaryti didelį poveikį siekiant užtikrinti didesnę su legaliais tarptautiniais ginklų perdavimais susijusį atsakingumą ir skaidrumą ir kovojant su neteisėta prekyba įprastiniais ginklais. Siekdama šio tikslo ES ketina remti visuotinę Sutarties taikymą ir visišką bei veiksmingą įgyvendinimą, ir atsižvelgdama į šiuos uždavinius 2013 m. gruodžio 16 d. Taryba priėmė Sprendimą 2013/768/BUSP dėl ES veiklos remiant SPG įgyvendinimą⁽²⁾. Šiuo Tarybos sprendimu numatyta skirti didelį finansavimą SPG remti ir ES bus suteikti dideli diplomatiniai svertai vykdant veiklą su trečiojomis šalimis prisijungimo prie SPG srityje.

⁽¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:188:0037:0041:LT:PDF>

⁽²⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:341:0056:0067:LT:PDF>

ŠLG įtraukimas į Sutarties dėl prekybos ginklais taikymo sritį buvo svarbus žingsnis, o griežtesnė ŠLG legalaus tarptautinio perdavimo kontrolė taikant, pavyzdžiui, griežtesnę galutinių naudotojų kontrolę ir garantijas, taip pat įgyvendinant nukreipimo sušvelninimo priemones gali padėti dar labiau sumažinti riziką, kad ŠLG bus nukreipti į nelegalią rinką. Taigi SPG taip pat papildys ir sustiprins kitus atitinkamus JT dokumentus, pavyzdžiui, veiksmų programą ir Protokolą prieš neteisėtą šaunamųjų ginklų, jų dalių ir komponentų bei šaudmenų gamybą ir prekybą jais (Šaunamųjų ginklų protokolą).

Nuo 2013 m. birželio 3 d., kai SPG buvo pateikta pasirašyti, ją pasirašė visos ES valstybės narės, o 2014 m. balandžio 2 d. septyniolika ES valstybių narių bendrai deponavo savo ratifikavimo dokumentus, taip labai prisidėdamos prie 50 ratifikavimų, kurių reikia, kad dokumentas įsigaliotų, ribos pasiekimo. Kitos ES valstybės narės savo ratifikavimo dokumentus deponuos netrukus, kadangi jų nacionalinės ratifikavimo procedūros yra jau gerokai pasitūmėjusios.

d) *Jungtinių Tautų konvencijos prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą Protokolo prieš neteisėtą šaunamųjų ginklų gamybą ir prekybą jais įgyvendinimas*

2013 m. kovo 22 d. Europos Komisija priėmė pasiūlymą dėl Tarybos sprendimo dėl Protokolo prieš neteisėtą šaunamųjų ginklų, jų dalių ir komponentų bei šaudmenų gamybą ir prekybą jais (Šaunamųjų ginklų protokolo), papildančio JT konvenciją prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą, sudarymo. 2013 m. gruodžio 10 d. Europos Parlamentas pritarė pasiūlymui ir 2014 m. vasario 11 d. Taryba priėmė sprendimą. Sprendimu užbaigiamas Šaunamųjų ginklų protokolo nuostatų perkėlimo į ES teisės aktus procesas. ES vis dar buvo nesudariusi Šaunamųjų ginklų protokolo ir tai buvo vienas iš ES tarptautinių išpareigojimų.

Pagal stabilumo priemonės ilgalaikį komponentą, kuriuo atsižvelgiama į pasaulines ir tarpregionines grėsmes, 2013 m. antrąjį pusmetį buvo toliau vykdomas trejų metų trukmės (2011 m. kovo mėn.–2014 m. vasario mėn.) projektas, kuriuo siekiama užkirsti kelią neteisėtai tarptautinei prekybai šaunamaisiais ginklais bei su ja kovoti ir šiuo tikslu propaguoti Šaunamųjų ginklų protokolo ratifikavimą ir įgyvendinimą. Projektą įgyvendina Jungtinių Tautų Narkotikų kontrolės ir nusikalstamumo prevencijos biuras (UNODC), o jo geografinė taikymo sritis apima Vakarų Afriką (Beniną, Burkina Fasą, Gambiją, Ganą, Malį, Mauritaniją, Senegalą ir Togą) ir Pietų Ameriką (Argentina, Boliviją, Braziliją, Čilę, Paragvajų ir Urugvajų). Toliau buvo teikiama tikslinė techninė pagalba, skirta teisės aktų suderinimui ir pajėgumų stiprinimui ŠLG valdymo srityje nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis (visų pirma su Pietų Amerikos šalių bendrosios rinkos (Mercosur) darbo grupe šaunamųjų ginklų ir sprogmenų klausimu), vadovaujantis tikslu propaguoti Šaunamųjų ginklų protokolo ratifikavimą ir įgyvendinimą Lotynų Amerikoje ir Vakarų Afrikoje. Konkrečiau, 2013 m. antrąjį pusmetį buvo užbaigtos kelios išsamios ataskaitos dėl teisėkūros vertinimo, taip pat užbaigtos trūkumų analizės dėl 13 iš 15 šalių, kuriose vykdomas projektas, o 7 šalims buvo teikiamos konkrečiai pritaikytos rekomendacijos teisėkūros srityje ir parama teisės aktų rengimo srityje, kad jos galėtų parengti nacionalinių įstatymų dėl šaunamųjų ginklų projektus. Išsami mokymo programa šaunamųjų ginklų srityje, parengta bendradarbiaujant su Interpolu ir Kanados karališkąja raitąja policija, pasiekė paskutinį galutinio patvirtinimo etapą, o projektų ekspertai patikslino UNODC standartinę kovos su neteisėta šaunamųjų ginklų gamyba ir prekyba jais įstatymą, kad būtų atspindėta sinergija su neseniai priimta SPG. Be to, pagal šį projektą siekta bendradarbiauti su regioninėmis pilietinės visuomenės įstaigomis bei parlamentariais ir buvo rengiami gebėjimų stiprinimo praktiniai seminarai, kad būtų padidintas informuotumas ŠLG klausimais ir sustiprintas pilietinės visuomenės dalyvavimas bei priežiūra įgyvendinant šaunamųjų ginklų strategijas.

Pagal stabilumo priemonės ilgalaikį komponentą ES taip pat toliau teikė finansinę paramą Interpolui dingusių, pavogtų šaunamųjų ginklų ir šaunamųjų ginklų, kuriais neteisėtai prekiaujama ir kurie neteisėtai gabenami, susekimo ir stebėjimo duomenų bazės (iARMS), naudojamos per Interpolo I24/7 sistemą, kūrimui ir diegimui, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos keitimuisi informacija regionuose bei tarp jų ir teisėsaugos agentūrų bendradarbiavimui tyrimų srityje. Pirmajame etape (2011–2012 m.) daugiausia dėmesio skirta duomenų bazės kūrimui ir sistemos bandomajam testavimui atrinktose šalyse Vakarų Afrikoje (Benine, Burkina Faso, Gambijoje, Ganoje, Malyje, Mauritanijoje, Nigeryje, Senegale ir Toge), Pietų Amerikoje (Argentinoje, Bolivijoje, Brazilijoje, Čilėje, Paragvajuje, Peru ir Urugvajuje), Karibuose (Jamaikoje), Europoje (Čekijoje, Kroatijoje, Portugalijoje ir Ispanijoje) ir Australijoje. 2013 m. sausio mėn., po sėkmingo bandymo ciklo, pradėtas projekto antras etapas ir visuotinis diegimas. Dvejų metų trukmės antro etapo (2013–2014 m.) tikslas – padidinti sistemos funkcionalumą ir sudaryti galimybę iARMS naudotis visoms 190 Interpolo narių. Projekte taip pat numatytos susijusios gebėjimų stiprinimo, mokymo ir kriminalinės žvalgybos paslaugos kovos su nusikalstamumu, susijusiu su šaunamaisiais ginklais, srityje. Šiuo metu iARMS yra maždaug 300 000 įrašų, pateikti 107 šalių, kurios yra prisijungusios prie šios sistemos. 2013 m. lapkričio mėn. buvo nustatyta pirmą sėkmingą iARMS atitiktis dėl pavogto šaunamojo ginklo ir taip buvo susietos

dvi bylos Kosta Rikoje ir Panamoje, kurios anksčiau buvo laikomos nesusijusiomis. Trečią etapą numatyta pradėti vykdyti 2015 m. pradžioje, siekiant, kad būtų įtvirtinti pirmųjų dviejų etapų pasiekimai, skatinama naudotis iARMS pasauliniu mastu ir išnaudota sinergija su susijusiomis sistemomis ES ir už jos ribų.

2013 m. spalio 21 d. Komisija priėmė **Komunikatą „Šaunamieji ginklai ir ES vidaus saugumas. Piliečių apsauga ir kova su neteisėta prekyba“**⁽¹⁾. Šiame komunikate teisėsaugos požiūriu įvertinti dabartiniai ES veiksmai siekiant sumažinti neteisėtą prekybą šaunamaisiais ginklais ir supažindinama su tuo, kokie, Komisijos nuomone, turėtų būti tolesni veiksmai šioje srityje. Komunikate išdėstytas išsamus projektas, pagal kurį Europa vykdytų bendrus veiksmus apsaugant šaunamųjų ginklų teisėtą pardavimą bei turėjimą ir užkertant kelią su šaunamaisiais ginklais susijusiems nusikaltimams. Jame nagrinėjamos idėjos, ar reikėtų griežtinti teisės aktus ir kaip tai reikėtų daryti, kaip suintensyvinti teisėsaugos tarnybų operatyvinių bendradarbiavimą, taip pat, kaip būtų galima geriau dirbti trečiojoje šalyse ir bendradarbiauti su jomis siekiant sustabdyti patenkančių neteisėtų ginklų srautą. Jame taip pat svarstoma, kaip būtų galima sumažinti šaunamųjų ginklų patekimo į nusikaltėlių rankas riziką rengiant veiksmingus civilinio bei karinio naudojimo šaunamųjų ginklų dezaktyvavimo standartus ir dedant daugiau pastangų sumažinti neteisėtą prekybą šaunamaisiais ginklais (ir civilinio, ir karinio naudojimo), įvežamais iš ES nepriklausančių šalių.

Be to, Komisija šiuo metu nustato atitinkamą **2015 m. Šaunamųjų ginklų dokumentų rinkinį**, galbūt įskaitant pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų – pirma, dėl šaunamųjų ginklų dezaktyvavimo ir ženklinimo procedūrų, antra, dėl baudžiamųjų sankcijų už neteisėtą prekybą šaunamaisiais ginklais suderinimo.

2013 m. balandžio 11 d. buvo priimtas Komisijos sprendimas, kuriuo, **siekiant užtikrinti ES vidaus saugumą**, sukuriama **kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ekspertų grupė**, o 2013 m. gruodžio 10 d. buvo surengtas pirmas Šaunamųjų ginklų ekspertų grupės posėdis⁽²⁾. Grupę sudaro vidaus saugumo srities ekspertai, įskaitant šaunamųjų ginklų gamintojus, tyrėjus ir kitus asmenis, kurie, Komisijos nuomone, gali suteikti vertingų specialiųjų žinių, galinčių padėti Komisijai rengti galimus pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų ir politikos iniciatyvas, kuriais būtų patobulintos kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais priemonės siekiant užtikrinti ES vidaus saugumą. Pirmame posėdyje buvo pateikta svarbių pasiūlymų dėl politinių prioritetų, numatytų dviejuose parengiamuosiuose tyrimuose dėl naujų pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų.

Į **2014–2017 m. ES prioritetus kovos su sunkių formų ir organizuotu nusikalstamumu srityje** Taryba taip pat įtraukė strateginį tikslą **mažinti šaunamųjų ginklų keliamą riziką piliečiams, įskaitant kovą su nelegalia prekyba šaunamaisiais ginklais**, ir atitinkamai Taryba priėmė įgyvendinimo veiksmų planą, kuriuo suteikiamos reikiamos paskatos valstybėms narėms ir Europolui imtis veiksmų.

Galiausiai, 2013 m. spalio mėn. buvo paskelbta **Eurobarometro apklausa „Šaunamieji ginklai ES“**⁽³⁾. Joje nurodyta, kad dauguma ES piliečių pritaria griežtesnei šaunamųjų ginklų kontrolei ir kad du trečdaliai jų remia ES kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais veiksmus, vykdomus bendradarbiaujant su nacionalinėmis institucijomis.

e) *Eksporto kontrolė*

2013 m. antrą pusmetį buvo toliau plėtojama informavimo veikla ginklų eksporto kontrolės srityje, vadovaujantis Tarybos sprendimu 2012/711/BUSP, kuriame numatyti regioniniai seminarai, mokomieji vizitai, darbuotojų mainai ir praktiniai seminarai atskiroms paramą gaunančioms šalims⁽⁴⁾. Pagal šį Tarybos sprendimą buvo sudaryta galimybė surengti du regioninius seminarus, skirtus atitinkamai Rytų Europos ir Kaukazo šalims partnerėms, dalyvaujančioms vykdamas Europos kaimynystės politiką (2013 m. spalio mėn. Tbilisyje, Gruzijoje), ir Viduržemio jūros regiono Šiaurės Afrikos šalims partnerėms, dalyvaujančioms vykdamas Europos kaimynystės politiką (2013 m. lapkričio mėn. Tunise, Tunise). Be to, 2013 m. rugsėjo mėn. Serbijoje buvo surengtas teisinės peržiūros praktinis seminaras, siekiant padėti peržiūrėti Serbijos eksporto kontrolės srities teisės aktų projektus, o 2013 m. spalio mėn. Portugalija surengė mokomąjį vizitą Albanijos, Bosnijos ir Hercegovinos bei Serbijos pareigūnams.

2013 m. antrąjį pusmetį vyko politiniai dialogai su Norvegija ir JAV ginklų eksporto kontrolės klausimais.

⁽¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0716:FIN:lt:PDF>

⁽²⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:107:0004:0006:LT:PDF>

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_383_en.pdf

⁽⁴⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:321:0062:0067:LT:PDF>

II.2. ŠLG klausimai palaikant politinius dialogus su trečiosiomis šalimis ir bendradarbiaujant su regioninėmis organizacijomis; nuostatos dėl ŠLG

ŠLG klausimai buvo įtraukti į kelių ES reguliarių **politinių dialogų su trečiosiomis šalimis** darbotvarkės ir keliama bendradarbiaujant su regioninėmis organizacijomis. Buvo surengti politinio dialogo susitikimai ginklų neplatavimo, nusiginklavimo ir ginklų kontrolės klausimais su Rusija (Maskvoje), Brazilija (Briuselyje) ir Kinija (Pekine); juos organizuoti daugiausia ėmėsi ES pagrindinis patarėjas ir specialusis pasiuntinys ginklų neplatavimo ir nusiginklavimo klausimais. Jis taip pat surengė kelias neoficialias konsultacijas su įvairiais veikėjais, be kita ko, tarptautinių renginių metu, pavyzdžiui, TATENA generalinėje konferencijoje Vienoje (su Korėjos Respublika), JT Generalinės Asamblėjos Pirmojo komiteto posėdyje Niujorke (dalyvavo Indija, Jungtinės Valstijos, Rusija, JT Sekretoriatas, Pietų Afrika), G8 ginklų neplatavimo direktorių grupės susitikime Londone (su Kanada), taip pat su Kazachstanu (Astanoje). Be to, ES derino savo pozicijas su JAV per metinį ES28 ir JAV aukšto lygio dialogą ginklų neplatavimo, nusiginklavimo, ginklų kontrolės ir ChBRB rizikos mažinimo klausimais, kuris buvo surengtas 2013 m. gruodžio 13 d. Briuselyje.

Vadovaujantis 2008 m. gruodžio mėn. priimtomis **Tarybos išvadomis dėl nuostatos dėl šaulių ir lengvųjų ginklų įtraukimo į ES ir trečiųjų šalių susitarimus**, buvo vedamos tolesnės derybos, visų pirma su Brunėjumi, Japonija ir Kazachstanu, dėl nuostatų dėl ŠLG įtraukimo į atitinkamus susitarimus., *inter alia*, šiomis derybomis veiksmingai prisidedama prie informuotumo apie ES politiką ŠLG srityje didinimo, suteikiamas forumas, kuriame didinamas tarpusavio supratimas apie atitinkamas pozicijas, nustatomos galimos būsimos bendradarbiavimo sritys, o šalys partnerės skatinamos daryti realią pažangą veiksmingai įgyvendinant atitinkamus tarptautinius dokumentus ŠLG kontrolės srityje.

II.3. Speciali ES parama projektams, skiriama trečiosioms šalims ir regioninėms organizacijoms

a) Vakarų Balkanai

- I. 2013 m. gruodžio 9 d. Taryba priėmė Tarybos sprendimą 2013/730/BUSP dėl **paramos SEESAC (Pietryčių ir Rytų Europos ŠLG kontrolės tarpininkavimo mechanizmo) nusiginklavimo ir ginklų kontrolės veiklai Pietryčių Europoje** ⁽¹⁾. Numatoma vykdyti veikla bus grindžiama darbu, kurį SEESAC užbaigė 2010–2012 m. laikotarpiu pagal Tarybos sprendimą 2010/179/BUSP. Pagal Tarybos sprendimą bus remiama veikla Albanijoje, Bosnijoje ir Hercegovinoje, buvusiojoje Jugoslavijos Respublikoje Makedonijoje, Kosove ⁽²⁾, Moldovos Respublikoje, Juodkalnijoje ir Serbijoje., *inter alia*, tai padės toliau didinti atsargų saugumą, naikinti ŠLG ir jų šaudmenis, gerinti ŠLG ženklumą ir susekimą, skatinti glaudesnę regioninę bendradarbiavimą ŠLG klausimais ir remti neteisėtą ŠLG, kuriuos turi Pietryčių Europos šalių gyventojai, rinkimą.

Tarybos sprendimas bus pradėtas visapusiškai įgyvendinti 2014 m. sausio mėn., tačiau tam tikra preliminari veikla jau buvo vykdoma 2013 m. pabaigoje. Visų pirma, siekiant sudaryti palankesnes sąlygas sukurti Pietryčių Europos regioninį šaunamųjų ginklų ekspertų tinklą, SEESAC, Belgrade įsikūrusios Prancūzijos ambasados Regioninis kovos su organizuotu nusikalstamumu Pietryčių Europoje padalinys ir Prancūzijos atašė vidaus saugumo klausimais bendrai organizavo regioninį seminarą kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais Pietryčių Europoje klausimu; jis įvyko 2013 m. lapkričio 26–28 d. Podgoricoje (Juodkalnija). Seminare buvo suteikta galimybė Prancūzijos ir Albanijos, Bosnijos ir Hercegovinos, Kroatijos, Kosovo ⁽²⁾, Juodkalnijos, Serbijos bei buvusiosios Jugoslavijos Respublikos Makedonijos muitinės, policijos ir teisingumo srities ekspertams precedento neturinčiu mastu pasikeisti išsamia operatyvine ir strategine informacija. Atsižvelgdami į diskusijų rezultatus, dalyviai sutarė, kad regioninis bendradarbiavimas kovojant su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais tikrai yra naudingas. Buvo priimtas sprendimas pradėti konsultacijų su atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis procesą – tai būtų žingsnis siekiant sukurti regioninį kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ekspertų tinklą, kuriame būtų atstovaujama policijos, teisingumo ir muitinės tarnyboms. Buvo susitarta, kad SEESAC koordinuos konsultacijų procesą ir veiks kaip laikinasis sekretoriatas. Tikimasi, kad pirmas tinklo posėdis įvyks 2014 m. viduryje.

⁽¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:332:0019:0030:LT:PDF>

⁽²⁾ Šis pavadinimas nekeičia pozicijų dėl statuso ir atitinka JT ST rezoliuciją 1244/99 bei Tarptautinio Teisingumo Teismo nuomonę dėl Kosovo nepriklausomybės deklaracijos.

II. 2013 m. balandžio 1 d. pradėtas vykdyti tolesnis projektas, kad pagal stabilumo priemonės trumpalaikį komponentą būtų toliau gerinamos saugumo, saugos ir vystymosi perspektyvos atskiriems asmenims ir vietos bendruomenėms, kurie nukentėtų nuo atsitiktinių sprogimų šaudmenų saugojimo objektuose Bosnijoje ir Hercegovinoje. Apskaičiuota, kad Bosnijoje ir Hercegovinoje yra daugiau kaip 24 000 tonų karinių šaudmenų atsargų, iš kurių daugiau kaip 17 000 tonų yra chemiškai nestabilios ir kelia didelę riziką, kad įvyks nekontroliuojamas sproginimas, dėl kurio galėtų žūti žmonės ir kuris taip pat gali padaryti neigiamą poveikį regionui. Bosnijos ir Hercegovinos Gynybos ministerija neturi pakankamai pajėgumų, gebėjimų ir finansinių išteklių užtikrinti, kad saugyklose būtų taikomi tinkami standartai. Projektą įgyvendina Jungtinių Tautų vystymo programa (JTVP), palaikydama partnerystės ryšius su ESBO misija Bosnijoje ir Hercegovinoje bei Gynybos ministerija; jame dėmesys pirmiausia skiriamas tik nestabilių šaudmenų naikinimui, šaudmenų saugyklų saugos standartų gerinimui ir šaudmenų kontrolės pajėgumų plėtojimui. Šis projektas grindžiamas darbu ir pažanga, jau padarytais vykdant projektą „Nuo karo likę sprogmenys“, kuri ES pagal stabilumo priemonę rėmė ir finansavo dviem etapais 2008–2011 m. laikotarpiu, skirdama maždaug 4,5 mln. EUR sumą, ir juo šis darbas yra tęsiamas.

Dėl pagal projektą vykdomos veiklos susitarta su pagrindiniu šio projekto suinteresuotuoju subjektu – Bosnijos ir Hercegovinos Gynybos ministerija, atsižvelgiant į ministerijos politiką ir planus vidutinės trukmės laikotarpiu ir kitas iniciatyvas, kuriomis siekiama remti šią ministeriją ir ginkluotąsias pajėgas. Be to, Bosnijos ir Hercegovinos prezidentūra patvirtino nestabilių šaudmenų, kurie turi būti sunaikinti, kiekius. Jau šiame etape projektu buvo užtikrinta didelė pažanga, susijusi su nestabilių šaudmenų naikinimo tempu. Iš pradžių intervencine veikla daugiausia dėmesio skirta TROM karinių šaudmenų naikinimo objektui Dobojuje; jame buvo pasitelkta 13 šaudmenų ir pirotechnikos priemonių specialistų siekiant rekonstruoti ir eksploatuoti naujai įrengtus šaudmenų nukenksminimo mechanizmus. Rezultatai viršijo tai, kas buvo suplanuota, vykdant dviejų rūšių veiklą – būtent nestabilių artilerijos šaudmenų pramoninį demilitarizavimą (planuota 36 000 vienetų, pasiekta 70 000 vienetų) ir nestabilių mažo kalibro šaudmenų sunaikinimą (planuota 2 000 000 vienetų, pasiekta 2 500 000 vienetų). Taip pat buvo plėtojama baltojo fosforo nukenksminimo metodika ir buvo užmegzta partnerystė su kitais tarptautiniais partneriais siekiant nukenksminti labai pavojingus šaudmenis ir sudėtingas ginklų sistemas, įskaitant aviacinių bombų ir raketų sistemas. Įgyvendinant šaudmenų saugyklų saugos standartų gerinimo komponentą buvo nustatyti ir patvirtinti prioritetai, o faktiškai darbai bus pradėti 2014 m. gegužės mėn. Kalbant apie šaudmenų kontrolės pajėgumų plėtojimo komponentą, 2013 m. lapkričio 24–gruodžio 13 d. buvo surengtas mokymas šiuolaikinių saugaus ginklų ir šaudmenų atsargų valdymo tendencijų klausimu, kuriame dalyvavo 47 Bosnijos ir Hercegovinos Gynybos ministerijos ir ginkluotųjų pajėgų vyresnieji karininkai ir pareigūnai.

III. Galiausiai, ataskaitiniu laikotarpiu EUFOR ALTHEA toliau dalyvavo tarptautinei bendruomenei dedant pastangas išspręsti Bosnijos ir Hercegovinos Gynybos ministerijos turimų įprastinių šaudmenų atsargų pertekliaus klausimą.

b) *ESBO regionas*

Įgyvendinant Tarybos sprendimą 2012/662/BUSP, kuriuo remiama neteisėtos prekybos šaulių ir lengvaisiais ginklais bei perteklinio jų kaupimo pavojaus Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO) regione mažinimo veikla⁽¹⁾, ataskaitiniu laikotarpiu buvo vykdoma toliau nurodyta veikla: numatyto įprastinių ginklų ir šaudmenų atsargų sandėlių Baltarusijoje ir Kirgizijoje saugumo didinimo srityje buvo pradėtas įgyvendinimo vietoje etapas, siekiant sukurti tvarius ir veiksmingas saugumo sistemas ir infrastruktūrą atrinktuose ŠLG saugojimo objektuose. Baltarusijos Gomelio saugojimo objekte buvo įrengti išorės perimetro aptvarai, šiuo metu Gomelyje atliekami elektros tiekimo ir išorinio bei vidinio apšvietimo įrengimo darbai, o 2013 m. gruodžio mėn. buvo paskelbtas konkursas dėl priešgaisrinės signalizacijos ir apsaugos sistemų įrengimo. Šios priemonės iš karto padėjo padidinti šio saugojimo objekto, kuris yra tankiai gyvenamuose Gomelio miesto – srities centro – priemiesčiuose ir labai netoli nuo Baltarusijos ir Ukrainos valstybinės sienos, saugumą.

⁽¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:297:0029:0033:LT:PDF>

Kirgizijoje buvo surengtas atviras konkursas dėl ŠLG ir įprastinių šaudmenų saugyklų statybos Buzhume (Batkeno sritis), Koitaše (Čiu sritis) ir Gulčoje (Ošo sritis). Kai tik bus skirta sutartis, rangovas per 90 kalendorinių dienų turės parengti saugyklų statybai ir (arba) atnaujinimui skirtus projekto dokumentus. 2014 m. pradžioje remiantis šiais dokumentais, koordinuojant veiklą su atitinkamomis Vyriausybėmis agentūromis, bus pradėtas konkursas dėl statybos darbų.

2013 m. spalio mėn. ESBO ir Kirgizijos gynybos ministerija bendrai atliko šaudyklas/sprogdinimo poligono Biškeko apylinkėse bendrą įvertinimą, kad nustatyty, ar ši vieta yra tinkama 51 nešiojamai priešlėktuvinei ginklų sistemai ir 97 prieštankinėms valdomosioms raketoms sunaikinti atvirosios detonacijos būdu. Buvo nustatyta tinkama sunaikinimo vieta, kuri atitinka reikiamus visuomenės apsaugos nuo sprogdinimo bangos, skeveldrų ir triukšmo lygius. 2013 m. lapkričio 6–14 d. buvo atlikti naikinimo darbai, įskaitant sprogdinimo duobių parengimą ir mokymo kursus karo inžinerijos daliniams. Kalbant apie kitą naikinimo proceso etapą, planuojama sukurti nacionalinius Kirgizijos pajėgumus pertekliniams ŠLG sunaikinti juos nepataisomai deformuojant mechaniniu būdu. 2014 m. pradžioje planuojama paskelbti tarptautinį konkursą, siekiant nupirkti specialias hidraulinės žirkles. Taip pat tikimasi, kad sukūrus nacionalinius pajėgumus, skirtus pertekliniams ŠLG nukenksminti naudojant ekonomiškai efektyvius naikinimo metodus, bus gerokai sumažintas pavojus saugumui Vidurinėje Azijoje laikotarpiu po 2014 m., ypač esant nestabiliai saugumo padėčiai Pietų Kirgizijoje.

Albanijos, Bosnijos ir Hercegovinos, Kazachstano, Kirgizijos, Moldovos Respublikos, Juodkalnijos, Serbijos ir Tadžikistano gynybos ministerijoms atliekant ŠLG ir šaudmenų elektroninei apskaitai skirtos specialios programinės įrangos bandomosios versijos testavimą ir gavus pirmuosius teigiamus atsiliepimus iš kelių pirmiau nurodytų valstybių, ši programinė įranga buvo pritaikyta, kad ją būtų galima naudoti operacinėje sistemoje Linux „Ubuntu 13.04“. Šiuo metu ji parengta rusų, anglų, rumunų/moldavų ir serbų-kroatų kalbomis, taip pat gali būti išversta į bet kurią kitą kalbą. Kelios kitos ESBO dalyvaujančios valstybės pareiškė norą ištirti šią programinę įrangą, kai ji bus parengta atitinkamomis kalbomis; Armėnijai buvo išduota naudotojo licencija, kad ji galėtų šią programinę įrangą išbandyti.

c) Afrika

I. Antrąjį 2013 m. pusmetį Tarybos sprendimo 2012/121/BUSP dėl veiklos, kuria skatinamas ES, Kinijos ir Afrikos dialogas ir bendradarbiavimas įprastinės ginkluotės kontrolės srityje, rėmimo įgyvendinimas padėjo padidinti informuotumą ir palaikyti Kinijos, ES ir Afrikos valstybių pilietinės visuomenės, pramonės ir Vyriausybių atstovų išsamų dialogą kovos su neteisėta prekyba ŠLG ir pertekliniu jų kaupimu Rytų Afrikoje ir SPG proceso klausimais.

Afrikoje, Kinijoje ir ES valstybėse narėse įvyko daugiau kaip 30 dvišalių susitikimų, įskaitant susitikimus su 11 Afrikos diplomatinėse atstovybių Pekine (Ruandos, Kenijos, Etiopijos, Tanzanijos, Togo, Burundžio, Senegalo, Džibučio, Nigerijos, Pietų Afrikos ir Ganos) vadovais, kuriuose taip pat dalyvavo Kenijos nacionalinio pagrindinio subjekto ŠLG klausimais (KNFP) direktorius ir Regioninio šaulių ginklų centro (RECSA) vykdomasis direktorius. Diskusijose daugiausia buvo dalijamasi įgyta patirtimi sprendžiant ŠLG plitimo Rytų Afrikoje klausimą nacionalinėmis ir regioninėmis priemonėmis ir kalbama apie pokyčius, susijusius su SPG procesu. 2013 m. rugsėjo mėn. Pekine susitikimų su Kinijos analitikų centrų atstovais, karo srities ekspertais ir gynybos pramonės atstovais metu buvo pristatytos vidaus ataskaitos apie ginklų ir šaudmenų tiekimą sukilėlių pajėgoms Pietų Sudane, kuri buvo parengta po 2013 m. birželio mėn. įvykusios Afrikos, Kinijos ir ES ekspertų darbo grupės faktų nustatymo misijos Pietų Sudane, preliminaros išvados. Ketvirtas ekspertų darbo grupės susitikimas surengtas 2013 m. lapkričio 14 d. Briuselyje, o prieš tai – 2013 m. lapkričio 13 d. – surengtas politikos dialogo seminaras. Pastarajame dalyvavo 45 dalyviai, įskaitant ekspertų darbo grupės narius, ES, Kinijos, ES valstybių narių, Afrikos Sąjungos komisijos ir tokių tarpvyriausybinių organizacijų kaip RECSA pareigūnus kartu su tarptautiniais akademiniu sluoksniu atstovais, analitikų centrų ir NVO ekspertais. Jie išdėstė savo požiūrius apie svarbiausius sunkumus ir galimybes sprendžiant neteisėtą ŠLG Rytų Afrikoje klausimą ir pateikė rekomendaciją dėl Afrikos, Kinijos ir ES bendradarbiavimo veiksmų vietoje. 2013 m. rugsėjo 27 d. ekspertų darbo grupės narys ambasadorius Ochieng Adala skaitė paskaitą Pekino universitete apie neteisėtą prekybą įprastine ginkluote ir įvairias priemones, kurias pradeda taikyti Afrika ir tarptautinė bendruomenė, siekdamas užkirsti kelią įprastinės ginkluotės, ypač ŠLG, pernelyg dideliam ir destabilizuojančiam kaupimui. Į paskaitą susirinko 40 studentų ir dėstytojų, o po jos surengta karšta diskusija apie SPG veiksmingumą, apie esamų ginklų eksporto kontrolės sistemų spragas ir apie išpuolį Nairobio prekybos centre „Westgate“.

Daugybė pirmiau nurodytoje veikloje dalyvavusių Afrikos, Kinijos ir ES atstovų pareiškė tvirtai remiantys iki šiol atliktą darbą ir labai gerai įvertino ekspertų darbo grupės pasiekimus, tačiau pakartojo, kad svarbu daryti pažangą įgyvendinant projektą, remiantis pasiektais rezultatais ir imantis konkrečių veiksmų vietoje. Aktyviau dalyvavo Kinijos atstovai, be kito ko, vyresnieji karo srities ekspertai, kurie kartu savo kolegoms iš Afrikos surengė tiesiogines, atviras ir praktines diskusijas apie tai, kaip būtų geriausia bendradarbiauti sprendžiant neteisėtų ŠLG ir šaudmenų klausimą. Visų pirma, pateikus įrodymų, kad Kinijos gamybos ŠLG ir šaudmenys pateko į Pietų Sudane veikiančių sukilėlių grupių rankas, buvo karštai diskutuojama apie tai, kaip užkirsti kelią ginklų iš teisėtos rinkos nukreipimui į neteisėtą rinką, įskaitant būdus, kaip pagerinti Kinijos atliekamą ginklų siuntų galutinio naudojimo stebėseną ir patikrą, taip pat apie kitų ginklų eksportuotojų patirtį. Be to, šis projektas sulaukė didelio žiniasklaidos dėmesio Kinijoje. Buvo paskelbtas ekspertų darbo grupės bendras komentaras, kuriame Kinija ir kitos šalys raginamos remti SPG procesą: skubiai pasirašyti SPG ir imtis konkrečių veiksmų, kad ji būtų ratifikuota; jis pasirodė tokiose svarbiausiose Kinijos žiniasklaidos priemonėse kaip „Xinhuanet“, „Global Times“ ir „China Daily“.

- II. ES pagal stabilumo priemonės ilgalaikį komponentą toliau įgyvendino projektą, kuriuo remiama kova su neteisėtu šaunamųjų ginklų ir šaudmenų kaupimu ir prekyba jais Afrikoje, pasitelkdama **Regioninį šaulių ir lengvųjų ginklų centrą (RECSA)** Nairobyje. Šis projektas padeda įgyvendinti bendros Afrikos ir ES strategijos taikos ir saugumo komponentą. Pirmuoju projekto etapu (2010 m. sausio mėn.–2013 m. birželio mėn.), kurio metu daugiausia dėmesio skirta 12 RECSA valstybių narių, be kita ko, pasiekta šių pagrindinių rezultatų: sudarytos nacionalinės komisijos ŠLG klausimais Kongo Respublikoje, Centrinės Afrikos Respublikoje, Čade ir Kamerūne, parengti nacionaliniai veiksmų planai ŠLG srityje Kongo Respublikoje, Kongo Demokratinėje Respublikoje ir Malavyje, taip pat sustiprinti teisėkūros pajėgumai derinimo su ŠLG srities priemonėmis atžvilgiu Zambijoje, Tanzanijoje ir Kenijoje. Kita veikla apėmė regioninius seminarus, siekiant stiprinti transregioninį bendradarbiavimą ir koordinavimą tarp pilietinės visuomenės organizacijų, parlamentarų ir regiono policijos vadų. Šiuo projektu buvo siūloma sukurti Afrikos žemyno policijos vadų koordinavimo organą (AFRIPOL); pagal jį taip pat buvo vykdoma įvairi veikla, skirta veiksmingam ŠLG ir informacijos rinkimo valdymui. Atlikus tyrimą, kuriuo ištirtas Užsachario Afrikos šalių regioninių ir tarptautinių išpareigojimų ŠLG srityje įgyvendinimo lygis, 2013 m. liepos mėn. buvo pradėtas antras trejų metų projekto etapas, siekiant įtvirtinti pirmo etapo rezultatus ir įgyvendinti veiklą visame Afrikos žemyne.
- III. 2013 m. birželio 24 d. Taryba priėmė Sprendimą 2013/320/BUSP, kad būtų suteikta iki 5 mln. EUR **ES paramos siekiant padėti Libijos valdžios institucijoms** atlikti milžinišką užduotį – užtikrinti jų turimų gausių įprastinių ginklų ir šaudmenų atsargų apsaugą⁽¹⁾. ES siūlo šią paramą, kad padėtų atsakingoms valdžios institucijoms Libijoje užkirsti kelią tolesniam nekontroliuojamam įprastinių ginklų ir šaudmenų plitimui, dėl kurio toliau intensyvěja nesaugi padėtis Libijoje, jos kaimyninėse šalyse ir platesniame regione. Parengtu projektu pripažįstama sudėtinga politinė padėtis ir dėl to kylantys sunkumai Libijoje, taip pat būtinybė užtikrinti nacionalinę atsakomybę ir vietos partnerių įgalinimą. Planuojama projekto trukmė yra penkeri metai. Vienu metu su įgyvendinimo agentūros GIZ (Vokietijos tarptautinio bendradarbiavimo agentūra) ir bendrai finansuojančios Vokietijos federalinės užsienio reikalų ministerijos atliekamu darbu ES propagavo Tarybos sprendimo tikslus keliuose tarptautiniuose susitikimuose ir bus tęsiamas glaudus bendradarbiavimas su kitais tarptautiniais paramos teikėjais, JT paramos Libijai misija (UNSMIL)/JT kovos su minomis tarnyba (UNMAS), pilietinės visuomenės organizacijomis ir kitais atitinkamais subjektais.

Pagal Tarybos sprendimą teikiama parama įgyvendinamas ES išsamus požiūris, pagal kurį siekiama remti perėjimo prie demokratijos, tvarios taikos bei saugumo Libijoje procesą. Tarybos sprendimu papildomos ES pasienio pagalbos misijos Libijoje pastangos siekiant trumpuoju laikotarpiu plėtoti Libijos pajėgumus, kad būtų padidintas Libijos sausumos, jūrų ir oro sienų saugumas, o ilguoju laikotarpiu – parengti platesnio pobūdžio integruoto sienų valdymo (IBM) strategiją. Tai įgyvendins Vokietijos tarptautinio bendradarbiavimo agentūra GIZ.

⁽¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:173:0054:0064:LT:PDF>

Ataskaitiniu laikotarpiu Libijos partnerių prašymu Ginklų ir šaudmenų departamentui, kariuomenės inžinierių padaliniui ir Libijos kovos su minomis veiksnių centrui buvo suorganizuota mokomoji kelionė į Vokietiją. Mokomosios kelionės metu įvyko praktinis seminaras apie fizinio saugumo ir atsargų valdymo (FSAV) veiklos Libijoje ateitį ir buvo demonstruojamos šaudmenų pramoninio sunaikinimo ir perdurbimo galimybės, taip pat supažindinta su mokymo galimybėmis su Vokietijos ginkluotosiomis pajėgomis ir privačiomis institucijomis sprogmenų nukenksminimo srityje. Po šios kelionės su Ginklų ir šaudmenų departamentu ir kariuomenės inžinierių padaliniu buvo pasirašytas susitarimo memorandumas. Šiame susitarimo memorandume, be kita ko, prašoma padėti atitinkamiems departamentams plėtoti standartines veiklos procedūras (SVP). Siekiant parengti mokymo FSAV klausimais programą, kartu su organizacijos *Danish Church Aid* patarėju mokymo klausimais buvo peržiūrėta dvylika skirtingų kurso modulių ir jie buvo palyginti su tarptautinėmis SVP, susijusiomis su JT, Jungtinės Karalystės ir Vokietijos įprastinių šaudmenų nukenksminimo, sprogmenų nukenksminimo ir šaudmenų saugojimo valdymo taisyklėmis ir normomis. Dabar turima mokymo medžiaga atitinka tarptautinius standartus ir yra profesionalumu grindžiamas kvalifikacijos tobulinimo pagrindas. Susitarimo memorandume taip pat apibūdinama parama ir pateikiamas preliminarus mokymo planas. Galutinis planas bus parengtas 2014 m. ir pagal jį bus surengti mokymai Ginklų ir šaudmenų departamento ir kariuomenės inžinierių padalinio karininkams, o vėliau – puskarininkams. Visos susijusios šalys susitarė, kad mokymai turėtų būti grindžiami tarptautiniais JT standartais IATG (Tarptautinės techninės gairės dėl šaudmenų).

Libijos ginklų ir šaudmenų departamentas ir kariuomenės inžinierių padalinys taip pat susitarė parengti mokymo zoną su įvairiomis laikino šaudmenų saugojimo galimybėmis, be kita ko, pastatyti tris skirtingas struktūras, kurias naudotų NATO lauko saugojimo tikslais, o GIZ oficialiai pavesta padėti Libijos ginklų ir šaudmenų departamentui ir kariuomenės inžinieriams juos konsultuojant esamos ir papildomai reikalingos įrangos klausimais. Be to, buvo pasirašytos sutartys su DCA, siekiant nupirkti ir platinti šaunamųjų ginklų spynas ir ginklų spintas Misrateje, ir su Patariamąja minų klausimų grupe, siekiant remti laikinų ginklų ir šaudmenų saugojimo vietų suteikimą, įskaitant personalo mokymą ginklų ir šaudmenų saugojimo objektų valdymo srityje.

- IV. Be to, nuo 2012 m. rugsėjo mėn. pagal bendrą *DanChurchAid* (DCA) ir Danijos pabėgėlių reikalų tarybos (DRC) projektą, finansuojamą pagal stabilumo priemonės trumpalaikį komponentą, Libijos civiliai gyventojai mokomi apie su ŠLG susijusią riziką. Juo siekiama padėti sumažinti su ŠLG susijusių nelaimingų atsitikimų ir šių ginklų pastebimumo viešumoje atvejų skaičių. Be to, DCA kartu su vietos valdžios institucijomis propaguoja saugaus ŠLG valdymo politiką siekiant padėti užkirsti kelią ginkluotam smurtui. Iki šiol, be kita ko, įvykdyta tokia veikla: psichologinės ir socialinės paramos teikimas 28 Misratos rajono mokyklų, išminavimo veikla Tripolio rajone (96 800 m) ir 11 mokymo kursų organizavimas vidaus reikalų ir gynybos ministerijoms. Pietinėje Sabhos dalyje buvo pasirašytas susitarimas surengti mokymą sprogmenų nukenksminimo specialistams; 2 452 asmenys iš migrantų bendruomenių, priešgaisrinių tarnybų ir mokyklų buvo mokomi apie su minomis susijusią riziką. Patariamąsios minų klausimų grupės išminavimo veiklai remti buvo nupirktas šarvuotas sprogmenims nukenksminti skirtas ekskavatorius. Buvo pasamdytas patyręs specialistas ir nacionaliniai darbuotojai buvo išmokyti valdyti šią mašiną. Zintano rajone pasitelkiant šį ekskavatorių iki šiol buvo pašalintos 27 x 250 kg ir 9 x 500 kg bombos.

Dar vieną projektą pagal šį komponentą taip pat įgyvendins Patariamąji minų klausimų grupė; šio projekto veikla bus pradėta 2014 m. sausio mėn., siekiant padėti dar labiau sumažinti nuo karo likusių sprogmenų keliamą grėsmę žmonėms ir sustiprinti bendruomenių, kurios susiduria su nuo karo likusiais sprogmenimis ir ŠLG, saugią praktiką ir elgesį.

Galiausiai 2014 m. kovo mėn. Šaulių ginklų apžvalgos mechanizmas pradės dar vieną projektą, finansuojamą pagal stabilumo priemonės trumpalaikį komponentą, siekiant padėti plėtoti Libijos valdžios institucijų pajėgumus užtikrinti vidaus saugumą ir visuomenės saugą. Specialūs jo tikslai yra sukurti nacionalinius pajėgumus planuoti, vertinti ir analizuoti intervencinę veiklą saugumo sektoriuje ir teikti paramą plėtojant strategijas ir veiksnių planus, skirtus bendruomenės saugos, be kita ko, galbūt taip pat ŠLG keliamų pavojų saugumui klausimams spręsti.

d) *Centrinė Amerika*

- I. ES taip pat toliau įgyvendino projektą, kuriuo remiama Centrinės Amerikos šaulių ir lengvųjų ginklų kontrolės programa (CASAC). 2012 m. rugsėjo mėn. pagal stabilumo priemonės ilgalaikį komponentą pradėtas antras projekto, kuris anksčiau buvo įgyvendinamas JTVP, paramos teikimo etapas; šio projekto įgyvendinimo partneris – Centrinės Amerikos integracijos sistemos (SICA) saugumo komisija. ES projekto indėliu įgyvendinant CASAC iniciatyvą siekiama sukurti pagrindą regioninei struktūrai ir parengti ilgalaikę kovos su neteisėta prekyba ginklais Centrinėje Amerikoje strategiją nacionaliniu ir regioniniu lygiu. Projektas įgyvendinamas Centrinėje Amerikoje ir kaimyninėse šalyse, įskaitant Karibų regioną (ypač daug dėmesio skiriant Belizui, Gvatemalai, El Salvadorui, Hondūrai, Nikaragvai, Kosta Rikai ir Panamai). Pagrindinė veikla apima regionines ir nacionalines visuomenės informuotumo kampanijas bei konferencijas, nacionalinių koordinavimo mechanizmų ir registrų sistemų stiprinimą, taip pat tarpvalstybinius projektus bei mokymą įvairiose srityse.
 - II. ES taip pat šiuo metu rengia galimą Tarybos sprendimą, kuriuo remiama tolesnė papildomoji veikla ŠLG kontrolės srityje Centrinėje Amerikoje, kad būtų konkrečiai įgyvendinami BUSP tikslai – kad JT regioninis taikos, nusiginklavimo ir plėtos Lotynų Amerikos ir Karibų jūros šalyse centras (UNLIREC) ir CASAC bendrai imtųsi reikiamo darbo siekiant sėkmingai kovoti su neteisėtu ŠLG ir šaudmenų šiame regione kaupimu ir prekyba jais.
-